

Празници у Србији у раскораку са покојном СФРЈ

Српско друштво је кроз добар део своје модерне историје трагало за самим собом, и у том трагању веома често се угледало на друге народе — њихове вредности, обичаје, и начине на који се односе према сопственој традицији. Они малодушнији међу нама задржавали су се на томе да јадикую како у земљи тој-и-тој поштују своју историју и традицију „за разлику од нас“, док су они бодрији настојали да праксе и вредности тих „здравијих“ и „бољих“ друштава пренесу у домаћи контекст. Ово се, дакако, односи и на тему националних празника. Српско друштво је и дан-данас оптерећено баластом празника из бивше Југославије, у чију се естетику и митологију улагало безмало пола века, а који су се празновали кудикамо гласније, свечаније, и раскалшније него што данас као народ имамо снаге, па је природно постојао отпор и инерција према укидању неких празника и обичаја који су изгубили свој смисао и значење, и увођењу нових.

Неки од тих процеса имали су више успеха, неки мање. Иако су многи гунђали на укидање Дана републике, у држави је постигнут јасан консензус око празновања Сретања као двоструког празника српске државности и уставности, и за десетак година он се искристалисао као достојанствен догађај који реферира на традиције које се са лакоћом препознају као вредности и у савремено доба. Одлука да се Сретење слави два дана је овом празнику додатно дала на тежини, али и на омиљености међу грађанима, што никада не треба занемарити. Са друге стране, док је Први мај из корпуса југословенских празника оправдано опстао као важан празник који реферира на данас

Пише: Никола Танасић
среда, 28 јун 2023 12:13

итекако релевантну историју радничке солидарности и борбе против модерних облика економског подјармљивања, он је остао жртва инерције југословенског периода. Први мај се тако обележава као трагикомична имитација разобручених комунистичких уранака које су организовали тада свемоћни синдикати, који су и тада били у јасном контрапункту са прокламованим радничким вредностима, а данас представљају тугаљиви вашар неутемељене носталгије и ватромет конзумеризма, разузданости и благоутробија који исмевају радничку борбу за еманципацију и људске услове за живот и рад.

Највећи проблем у превазилажењу заоставштине покојне СФРЈ када су празници у питању ипак се тиче тзв. „војних“ и „борачких“ празника. Велика већина празника у СФРЈ тицала се сећања на антифашистичку борбу, и носила је војни предзнак – од Дана борца преко различитих Дана устанка, и Дана ослобођења, па све до Дана ЈНА и празника појединачних њених родова. Када су ови различити празници укинута, делимично је укинута и једна — додуше кичаста и идеологизована, али искрена — традиција слављења неких вредности које су у српској националној традицији централне: борбе за слободу, родољубља, антифашизма, војничког дуга и храбрости. Српске власти су покушале да акценат са неспорне партизанске борбе против окупатора и спорне „радничке револуције“ и борбе са „домаћим издајницима и непријатељима народа“ (од којих нису сви нужно били издајници и непријатељи) у одређеној мери пренесу на сећање на идеолошки неупоредиво мање проблематични Први светски рат, и српску борбу за опстанак и уједињење. Ефекти ове транзиције били су, у најмању руку, конфузни — између осталог и зато што је било какав облик афирмације аутентичне српске традиције, а поготово оне традиције која се тиче борбе за слободу, ослобођење од страног поробљавања, и уједињење српског народа, сматрао за идеолошки неприхватљив како из перспективе рудимената идеологије интегралног југословенства, тако и из перспективе неоколонијалног дискурса који је у српској јавности и медијима инсталиран као мејнстрим.

Два национална празника неприлагођена националној историји

Тако смо дошли у данашњу ситуацију да у Србији званично постоји само један празник који се тиче Првог светског рата — Дан примирја 11. новембра, као и три празника која се тичу Другог светског рата и антифашистичке борбе, од којих је само Дан победе 9. маја војни, док се 22. април и 21. октобар обележавају као Дани сећања — први на жртве Холокауста, а други на српске жртве у Другом светском рату. При томе је само Дан примирја нерадан, док су остала три радни празници, што их у националној свести нужно гура у други план као „секундарне“ и „мање релевантне“ (додуше, Дан победе је нерадни празник у Републици Српској). Али ако узмемо и Дан примирја и Дан победе као централне међународне празнике којима се обележавају Први и Други светски рат, одмах постаје очигледно да они нису прилагођени српском историјском искуству, нити представљају одговарајући начин да се очува сећање на епiku и трагизам ових догађаја, и улогу српског народа у њима.

Што се празновања Дана примирја тиче, креирајући симбол „Наталијинерамонде са албанском лентом“, који би требало да обједини британску традицију ношења цвета мака на реверу са руском традицијом Георгијевске ленте као интегралног симбола ветерана свих ратова. Иако је овај симбол лепо замишљен, и позитивно примљен код грађана, само обележавање Дана примирја представља извесно разводњавање сећања на Први светски рат, будући да Србија има кудикамо веће и смисленије датуме које би у тој традицији могла да обележава (Церску битку, Колубарску битку, Албанску голготу, Освајање Кајмачалана, пробој Солунског фронта итд.). Дан примирја је фундаментално важан датум за Британце, Французе, и Немце, који су на тај дан престали да се убијају у бесмисленом, бруталном, и нечовечном рововском рату за прераспodelу права на

Пише: Никола Танасић
среда, 28 јун 2023 12:13

колоније у Трећем свету. Србија нема никакав однос ни према том датуму, ни према мотивима због који се тај рат на Западу водио – за њу је у питању била борба за физички опстанак народа и државе, као и борба за ослобођење и уједињење целог српског народа (као и других јужнословенских народа). На Западу је Први светски рат колонијални рат, у Србији је то фундаментално праведан, еманципаторски и антиколонијални рат, и као таквог га се треба и сећати, и тако га треба и обележавати.

Са Даном победе није много боља ситуација. На страну чињеница да један део домаће аутоколонијалистичке јавности у дубини душе презире чињеницу да се српски народ активно борио за слободу против представника тадашње и данашње „јединствене породице европских народа“, па овај празник апсурдно и насилно покрштава у „Дан Европе“ — комплексност српске националне историје током Другог светског рата доводи до тога да је сећање на тај период подељено на три међусобно завађене традиције које нису у стању да се договоре око заједничких тековина овог периода, а Дан победе поштују углавном зато што је у питању велики и вољен празник у Русији, која се у Србији традиционално изразито поштује као савезница и заштитница српског народа. И док није спорно да је Дан победе заиста велики међународни празник који обележава крај свакако највећег зла (и квалитативно, и квантитативно) које је Европу задесило у њеној историји, па га самим тим има смисла обележавати у Србији, српски народ има велики проблем да своју властиту традицију сећања уплете у овај празник, будући да је његов однос према Другом светском рату фундаментално различит у односу на Русију. Док за Русе Други светски рат — Велики отаџбински рат, како га они зову — представља недвосмислено праведан и одбрамбени рат у коме је надљудским напорима целог народа спречено потпуно уништење и Руса и Русије, и колонијално подјармљивање других народа СССР (веома налик на Први светски рат у српском сећању), за Србе је сећање на овај период помешано — у њему има и аутентичног слободарства, и јединог озбиљног устанка против фашизма у окупираној Европи, али и отровног грађанског рата, комунистичке идеологије, шовинизма, злочина, и низа других прљавих стихија рата (веома налик на Први светски рат и Револуцију у руском сећању). Да Срби нису у стању да празнују Дан победе на начин на који се то ради у Русији

Пише: Никола Танасић
среда, 28 јун 2023 12:13

постало је јасно ове године са неуспехом организатора меморијалне поворке „Бесмртни пук“ у Београду да на том скупу обједине и потомке партизанског, и равнорског покрета, који су једноставно одбијали да марширају једни поред других. Они који су дошли, дошли су више из љубави према Русији, него из аутентичне потребе да се обележи нешто што представља огромну рану у националној историји. У томе нема ничега страшног, али поштено говорећи: Дан победе се у Србији слави као Дан русофилије, док се сећање на ужасе и поделе Другог светског рата том приликом углавном гура под тепих по узору на сличне празнике југословенског периода.

Крајне је време да поново почне да се обележава Видовдан

Постоји, међутим, празник који кудикамо више одговара српској култури сећања на све своје погинуле, празник који не представља имитацију ничега другог — ни са Запада, ни са Истока, празник који има своје потпуно аутентичне традиције, симболе, и вредности, који су подједнако блиски свим припадницима српског рода, и свима који српску културу и традицију воле и поштују (са искључењем, дакако, отуђених припадника тзв. „грађанске културе“ који себе у суштини ни не перципирају као Србе, а које је Зоран Ђирјаковић инспирисано прозвао „случајним Србима“). Свима је јасно да је реч о Видовдану, датуму на који се по српски народ догодило толико судбинских догађаја, да је његов значај превазишао оквире историје и црквеног календара, и попримио метафизички значај. За Видовдан су везане све традиције које српски народ чине оним што јесте, и што га је опредељивало током векова његове националне историје — борба за слободу и уједињење, доследни антиколонијализам и антиимперијализам, егалитаризам и еманципаторство, Косовски мит и народна епика, тврдоглавост и бескомпромисност по цену страдања. Све велико што је српски народ колективно остварио у својој историји, и што и данас представља предмет дивљења код свих добронамерних људи који се интересују за историју ових простора, остварено је са јасном перспективом на Косовску вертикалу, и с обзиром на Видовданску етику.

Пише: Никола Танасић
среда, 28 јун 2023 12:13

Народно памћење се у свим историјским врлудањима позивало на лучу Косовског завета интерпретирајући сопствени повесни ход у складу са увек истим вредностима слободарства, витештва и родољубља — па су тако конфузни социјалисти и анархисти из „Младе Босне“ запамћени као Видовдански хероји, Бранко Попић нам је приповедао у „Доживљајима Николетине Бурсаћа“ како „пролетери и атеисти“ ступају на тло Косова озбиљно и достојанствено као да улазе у цркву, па су чак и судбине и трагичне смрти новијих српских државника — Слободана Милошевића и Зорана Ћинђића — увелико испреплетане са Косовским митом, било да је реч о Милошевићевом „Газиместанском говору“, његовом изручењу Хагу на Видовдан, или Ћинђићевом „последњем интервјуу“ у коме је деловао као да је спреман на бескомпромисну одбрану Космета у саставу Србије.

Када је Србија била највернија Косовском завету, и када је Видовдан славила као највећи национални празник, а то је време Освете Косова и одбране од аустроугарске и немачке агресије, тај дан се обележавао и у земљама савезницама — по Лондону су прављене видовданске свечаности, а на Белу кућу у Вашингтону се подизао српски барјак. Сећање на Видовдан није утихнуло ни у комунистичка времена, иако су га систематски сузбијале југословенске власти као рудимент „великосрпског шовинизма“, и управо то је кључ по коме се интерпретира масовни народни скуп на Газиместану 1989. кроз идеолошке призме других југословенских народа, који су своје идеолошке наочаре позајмили и припадницима међународне заједнице и њиховим бројним новинарима, аналитичарима и НВО-активистима, који се опет у својим оценама српске традиције ни за јоту нису померили од партијских комитета педесетих и шездесетих година.

Пише: Никола Танасић
среда, 28 јун 2023 12:13

1389 **KOSSOVO DAY** 1916
IS THE
SERBIAN NATIONAL DAY

Reproduced by special permission of the Proprietors of "Punch."

HEROIC SERBIA.

AT the Battle of Kossovo in 1389, Christianity and Freedom were overwhelmed in the Balkans, but the Serbs have each year since then kept the day in stern determination to be free once more. They drove back the Turks, they twice drove back the Austrians. To-day, Serbia, exiled but not disheartened, asks us to join in the celebration of her National Day, as a pledge of the Allies' Victory and Anglo-Serbian Friendship.

KOSSOVO DAY COMMITTEE, 30 PARLIAMENT STREET, S.W.
Chairman: Dr. Edin Indic.